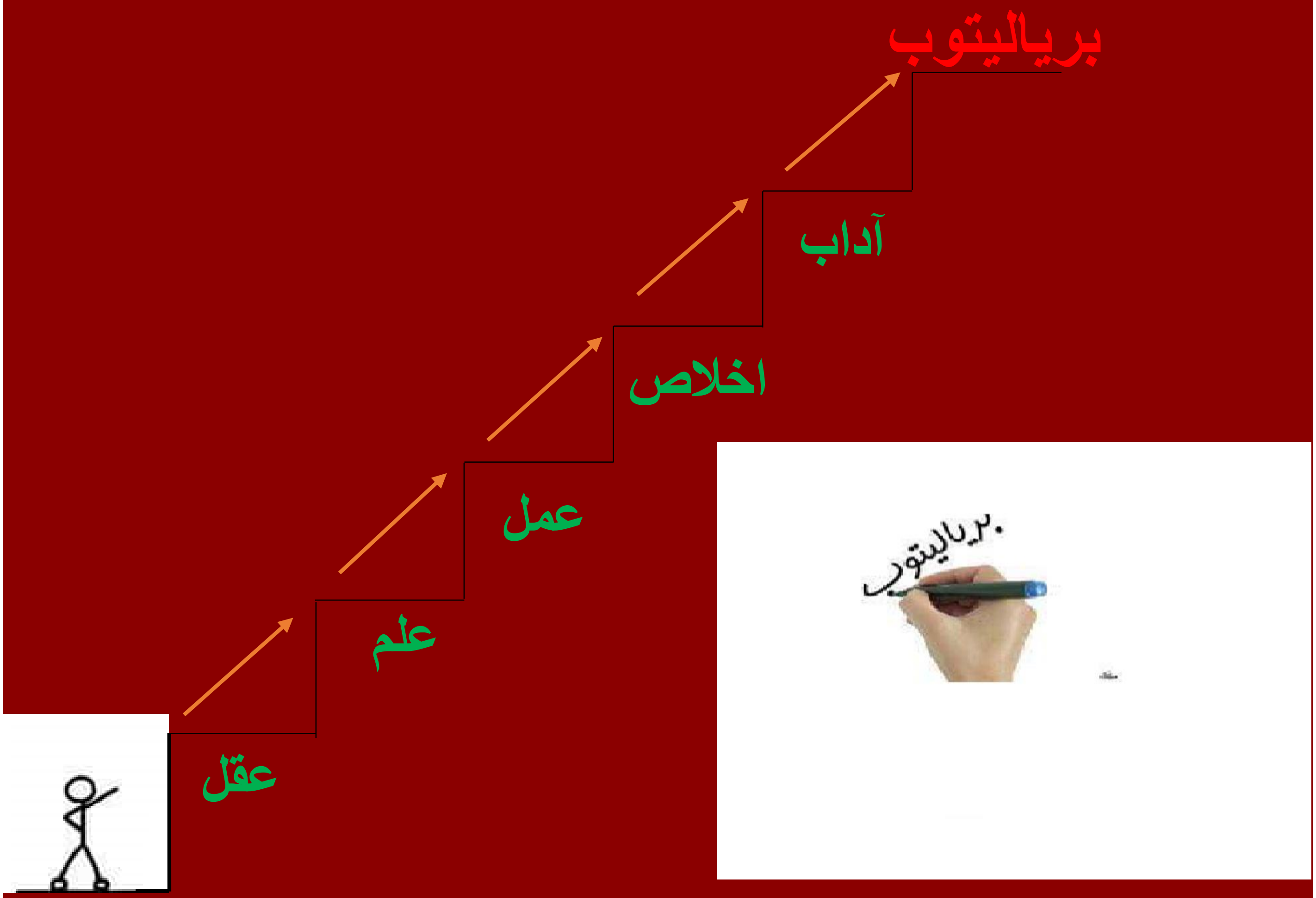

بريالي

انسان

تأليف ک : الله»معه في»

Download from:aghalibrary

بسم الله الرحمن الرحيم

Download from:aghalibrary

پرعلمي اثر کره کتنه

دشکرځای دی چی د اسلام او دین لپاره د بریالي انسان په نامهٔ رسا کرانوهیوادوالوته په چاپی بڼه وړاندی کیږی.الحاج مولوی حبیب الله«معروفی»صاحب په خپل دغه علمی آثرکی دانسان پربریالیتوب باندی خپل آثرلیکلی دی.اودخپل هوډیالي اتل ولس ځوانانو او ویښو ښچیانوته یی رڼاپه ورکړی.اوپه روانه پښتو ژبه یی لویه علمی پانګه برابره کړیده.پرژوندداوځوانی یی برکت عمري ډیر.دارسالهٔ ورته مبارک او قلم یی لاتاند اوسه.ښاغلي معروفی دسپین بولدک،معروف،کندهار اوحتی دټول افغانستان په سطحه تکړه،بااستعداده او بااحساسه عالم دی.مادده دغه علمی لیکنه مطالعه کړه ډیرپه زړه پوری ګټور مطالب یی په کی ځای پرځای کړی دی.دانسان دژوند لپاره دغه یوه مناسبه رسالهٔ ده.الله تعالی دی دده هلې ځلی قبولی دخلکود استفادې وړ او صدقه جاریه وګرځوی. اوخدای«ج»دی نورهم توفیق ورکړی چی زموږ دغه خوار اومظلوم ولس ته خدمت وکړی.

سلام

فضل الرحمان«معروف»

Download from:aghalibrary

سریزه

الحمدالله رب العالمین والصلاة والسلام علی سیدالانبیاءوالمرسلین محمدوعلی وصحبه ومن دعابدعوته الی یوم الدین.

وبعد:دالله«ج»په مخلوقاتوکی ترټولو غوره،دعزت اوکرامت څښتن مخلوق انسان دی.چی له ملائیکوڅخه یې هم الله«ج»مرتبه پورته کړیده.خوچی څومره ئی مرتبه لوړه ده.په هماغه اندازه یې مسئولیت هم زیات دی.انسان باید په دې ځان پوه کړی چی خدای«ج»زه دڅه لپاره پیداکړی یم.پیغمبران یې موږته دڅه لپاره رالیږلی دی اوزه څه مسئولیت لرم.ددې مسئولیت پیژندنی لپاره هرانسان باید یوڅه کاروکړی.ماهم دیومسلمان په صفت کله چی په افغانی ټولنه کی دغه تشه یده ومی پتیله چی دالهی رضادلاس ته راوړنی دعامه مسلمانانودخبروني ودمسلمان افغان قوم په ځانګړی توګه دپښتنو لپاره دغه رسالۀ تیاره اوترتیب کړم.ترڅوهغه په آسانی سره وکولای شی ګټه تری واخلي.

محترمومسلمانانو ورونوکومه رسالۀ چی ستاسی په لاس کیده.یوانسانی کوښښ دی ډیري خطاوې به ولري له لوستونکو څخه په ډیر احترام غوښتنه کوم چی خپلو خطاګانو ته مې متوجی او راته په ګوته یې کړی.الله تعالی دې په خپل دربار کی بـول او پـه دغومسائلودعمل کولوتوفیـق را پـه برخـه کـړي وصلی الله تعالی علی خیر خلقه محمدوعلی اله وصحبه اجمعین

الله«معروفی»

Download from:aghalibrary

بريالي

دانسان د دنيا او آخرت د بريالیتوب او کاميابی نسخه

۱ـ عقل

۲ـ علم

۳ـ عمل

۴ـ اخلاص

۵ـ آدا

دا يو حقيقت دی چی هر انسان د عزت او شرافت ژوند غوره کول غواړي.داسی به پيدانشی چی ځان ذليله او خوار غواړي

که موږ په ټولنه کی په غور او ځير سره وګورو نو وبه وينو چی هر سړی به تر خپل توان، قدرت او حال پوری دخپل ځان دعزت طلب کوی.په پښتو کی يو تل دی چی وائي

دبنګۍ ښځه چا پوښتنه وکړه چی ته هم سيال لرې؟ هغه ورته وويل ترخپله حاله!

په دی خاطر موږ وينو چی په معاشره او ټولنه کی يو ډير غريب سړی به وی . بيا به هم هغه په غم او ښادي کی کوښښ کوی چی ځان دسيال سره سيال او برابرکړی.البته دعزت دپيداکيدو لپاره

Download from:aghalibrary

دوې طريقې او لارې دی:

چې يوه طريقه يې دمال او دولت ده. او دوهمه طريقه يې دغه ذکر شوی پنځه صفات دي. هغه عزت چې سبب يې مال او دولت وی هغه عزت ته عارضي عزت وائي.علت يې دادی چې مال او دولت داسی دي لکه د انسان سيوري(سايه).کله په مغرب لس متره غځيدلی وی کله پرمشرق،کله تر پښو لاندی شی،کله ورک او ختم شی.مال او دولت هم همداسی دی کله سړی باچا،وزير او ميليونر کړی او کله بيا سړی و دار ته ترې.ځکه چې مال او دولت باقي او تل پاته نه دی نو هغه عزت يې هم تل پاته نه وی. او آخرت کی خو مال او دولت نه وی او نه هم ګټه او فايده لری.بلکی دغاړی طوق به وی. ارشاد ربانی دی«يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَّ لَا بَنُوْنَ اِلَّا مَنْ اَتَى اللهَ بِقَلْبٍ سَلِيْمٍ»ژباړه: په هغه ورځ نه مال او نه زامن فايده لری مګر هغه څوک چې خدای ته راغلي په سالم زړه سره د سالم زړه څخه مراد اسلام او عقيده ده. هغه عزت او ابرو چې علت يې دغه پنځه شيان وی هغه به تل باقي او پاته وی.په دنيا او آخرت کی به د هغه عزت او درنا کيـــــــــــــــــــــــــږی وي

لومړي ـ عقل: د هغه صفاتو څخه لومړی صفت عقل دی. عقل په لغوی معنا مأخوذ يعنی اخيستل شويدی. د **عَقَلَ نَاقَةٌ** څخه هغه اوښه چې په پيزوان بنده وی عقال هغه پيزوان دی چې حيوان په حصار وی.لکه څرنګه چې په **عَقَالَ** حيوان په کنټرول کی راځی همداسی دعقل په سبب انسان په کنټرول کی راځي.په همدی خاطر عقل په ټو مخلـــــــــــــــوق کی بهـــــــــــــــترين او غـــــــــــــــوره مخلـــــــــــــــوق د

ارشاد نبوی دی«اَوَّلُ مَا خَلَقَ اللهُ الْعَقْلَ» په بل ځای کی نبوی ارشاد دی «لَمَّا خَلَقَ اللهُ الْعَقْلَ قَالَ لَهُ قُمْ فَقَامَ ثُمَّ قَالَ لَهُ اَدْبِرْ فَاَدْبَرَ ثُمَّ قَالَ لَهُ اَقْبِلْ فَاَقْبَلَ ثُمَّ قَالَ لَهُ اُقْعُدْ فَقَعَدَ ثُمَّ قَالَ لَهُ مَا خَلَقْتُ خَلْقًا هُوَ خَيْرٌ مِّنْکَ وَلَا اَفْضَلَ مِنْکَ وَ لَا اَحْسَنَ مِنْکَ بِکَ آخُذُ وَ بِکَ اَعْطِيْ» ژباړه:الله«ج»چې کوم وخت عقل پيداکړی ورته وويل اوچت

Download from:aghalibrary

شه«ولاړشه»فوراً ولاړشو بيايي ورته وويل وګرځه هغه فوراً وګرځيده بيايي ورته وويل راوګرځه هغه فوراً راوګرځيده.بيايي ورته وويل کښينه هغه فوراً کښيناستی بيايي ورته ويل مانه دي پيداکړي مخلوق تر تا افضل او غوره. او نه مي دی پيداکړی تر بنائسته او ښکلی.ستا په واسطه به زه آخذ کوم او ستا په ذريعه به زه ورکړه کوم. بی بی عائشه«رض»د نبی کريم«ص»څخه پوښتنه وکړه چی چی دآخرت په ورځ به خلګو ته درجی په کوم حساب ورکول کيږی.نبی کريم«ص»ورته وفرمائل دعقل مطابق.بی بی عائشه«رض»حيرانه شوه او بيايي ورته وويل ای دالله رسول«ص»دعقل مطابق به وی؟ پيغمبر«ص»ورته وويل سړی دومره عمل کوی څومره چی ئي عقل ښتنه پيداکيږی چی دجنت درجی دعقل په تفاوت دی.نو په نړی کی ډير عاقلان،دانش وران،سياستمداران،قانون پوهان،فيلسوفان اونور پوهان شته نو جنت به ټول دهمدغو خلګو وی؟ حال داچی هغه ايمان نه لری نو دجنت درجی به دکومه وی! ددی وهم جواب دادي چی د دوي عقل کامل نه دی بلکی عقل نه دی دا د دنيا پوهه ده.

د دنياء پوه: ارشاد ربانی دی«اُوْلئِکَ کَا الْاَ نْعَامِ بَلْ هُمْ اَضَلَّ»ژباړه:دغه ددنيا پوهان په مثال دچارپايانو دی بلکی تر حيواناتو هم بدتر دی. که موږپه غور او ديقت سره فکر وکړو نو دابه راته معلومه شي چی عقل پر دوه ډوله دی:

١ــ عقل معاش ٢ــ عقل معاد

١ــ عقل معاش: هغه عقل دی چی هر شی ته په نظر د دنيا ګوری په دين کی هم مطلب طلب ددنيا وی.حتی که ورته ووائي چی د تهجد لمونځ کوه،قرآن تلاوت کوه او نور ذکر اذکار کوه چی ډير اجر او ثواب لری نو همدې خلګو ته دآسمان ختل وی اما که ورته ووائي چی د تهجد لمونځ وکړه او يا دغه کلمات زر کرته و لوله دنياوی کارونه به دی برابر شی بيا همدغه خلک د تهجد لمونځ هم کوی کلمات او نور ورته ښودل شوی کارونه چی ددنيا ګټه پکی وی که هر څومره ګران هم وی کوی يي.چی په دين کی ددنيا غوښتونکی

Download from:aghalibrary

وی دي ډول عقـــل تـــه عقــــل معـــاش وائي.

۲ـ عقل معاد: ددې عقل خاوندان و هر شی او کار ته په نظر د آخرت ګوری په دنیا کی چی هر عمل او کار تر سره کوی مدنظر او مطلب ئې آخرت وی. که سیاست کوی،که حکومت کوی،که معاملات او تجارت کوی،که ذکر او اذکار کوی،که عبادت او تسبیحات کوی او که نور کارونه تر سره کوی په ټولو کی موخه او هدف آخرت وی چی دې ډول عقل ته عقل معاد وائي. وائې زلیخا د هر شی نوم یوسف ایښودلی وو.چی دهر شی نوم به اخیستلو یوسف ور یادیدې.همداسی دعقل معاد خاوند چی هر عمل تر سره کوی الله او آخرت وریادیږی.داخبره دیادونی وړده چی عقل په یواځیتوب سره کار نه شی کولای چی علم ورسره ملګری نه وی.که عقل یواځی کار کولای شوای نو الله«ج»به انبیاء«ع» نه رالیږل،او نه به یې کتابونه رانازول.

داځکه چی په انسان کی څلور قوی موجودی دي. چی عبارت دی له

۱ـ دعقل قوه ۲ـ دغضب قوه ۳ـ د حرس قوه ۴ـ د شهوت قوه.

داسی پیښې کیدای شی چی دغه نوری قوی پر عقل غالب شی او عقل مغلوب کړی نو موږ وینو چی انسان کله قتل کوی کله زنا کوی کله غلا کوی.چی داهر کار دعقل تقاضا او غوښتنه نه ده.خو دلته عقل مغلوب شویدی.نوددی څخه معلومیږی چی عقل یواځی کفایت نه کوی چی علم نه وي.

دوهم ـ علم: دوهم ضروری او لازمی شی چی د انسان لپاره دی هغه علم دی دعلم غوره والی او بهتری پر مال او دولت باندی په ډیرو دلایلو سره ثابت دی.چی دلته یو څودتیرو زمانو او وختونو د علم او مال مثالونه راوړو.

۱ـ علم دانبیاء علیهم السلام میراث دی مال او دولت د قارون او فرعون میراث دی.

۲ـ علم دانسان حفاظت او ساتنه کوی خو دمال او دولت ساتنه او حفاظت به انسان خپله کوی.

۳ـ په علم سره انسان مال لاسته راوړې شي خو په مال سره انسان علم نه شی لاسته

راوړي.

۴ــ دمـال او دولـت دزیاتیـدو له وجی فرعـون ویلئ وو:«اَنَارَبُّکُمُ الْاَ عْلـی» د علم پـه زیاتیـدو سره امام ابوحنیفه«رح»ویلئ ؤو

:«مَاعَبَدْنَاکَ حَقَّ عِبَادَتِـکَ وَمَاعَرَفْنَاکَ حَقَّ مُعْرِفَتِکَ» البته په مال سره ډیر کارونه کیدای شی خرنګـه چی متـل دی وائي:چی مـال وی دزمـری ـ پـئي بـه هم واخیسـتل شی. پـه مـال سره هم ډیرکارونه کیدای شی

مــــــــــثلاً:

۱ــ پـه مـال سره انسـان سـترګی اخیسـتی شی مګـر نظرنشـی پـری اخیسـتلی.

۲ــ پـه مـال سره انسـان کتـاب اخیسـتی شی خـو عـلم نشـی پـری اخیسـتی.

۳ــ په مال سره انسان بنـه بسـتره اخیسـتی شی خـو خـوږ خـوب نشـی اخیسـتی.

۴ــ پـه مال سره انسـان ښائسـته جامی اخیسـتی شی خوښائسـت او زینت نشـی اخیسـتي.

۵ــ پـه مال سره انسـان نـوکر کورتـه راویسـتلی شی مګـر نیـک اولاد نشـی راوسـتلي.

۶ــ پـه مـال سره دخلکـو هرکلـي اخیسـتی شی خـو دچا دزړه محبـت نـه شی اخیسـتی.

۷ــ پـه آخرت کی مال هـیڅ ګټـه او فایـده نـه لـری «یَـوْمَ لَایَنْفَعُ مَـالٌ وَّلَا بَنُـوْنَ»

۸ــ علـماء وائي چـی دعـالم لپـاره دمسـجد جـارو کـول مکـروه دی ځکـه چـی پـه عـالم کی د خـدای«ج»صـفت شـته چـی هغـه عـلم دی.پـه مسـجد کی دخـدای«ج»صـفت نشـته. الله «ج»حضرـت آدم«ع»دملائکـو«ع»مسـجود وګرځاوی.سـبب يې عـلم وؤ. لکـه:

«وَعَـلَّمَ آدَمَ الْاَ سْمَـاءَ کُلَّهَـا»زمـوږ لپـاره فکـر کـول پـه کاردی چـی آدم«ع»دشـیانو دنومونو دعلم پـه سـبب مسـجود دملائیکـو شـو.نو هغـه عـالم چـی دخـدای«ج»دصفاتو علم لـری هغـه بـه ولی دلویـو درجـو خاونـد نـه وي. حضرـت یوسـف«ع»چـی دفـرش څخـه وعـرش تـه دغلامـی څخـه وباچـاهي تـه ورسیدي.سـبب ئي علم وو«وَکَـذَالِکَ مَکَنَّالِیُوْسَـفَ فِي الْاَرْضِ وَلِنُعَلِمَّـکَ مِــــــــــنْ تَاْوِیْــــــــــــــــــــــلِ الاَ حَادَیْــــــــــثْ»

حضرـت سـلیمان«ع»تـه الله«ج»دانسـانانو،پیرانانو،هواء اومرغـانو پاچـاهي ورکـړه سـبب ئي

علم وو.«يَآ يُّهَا النَّاسَ عُلِّمْنَامَنْطِقَ الطَّيْرِ» حضرت نبی کریم«ص»دکوښښو سردار جوړ شو سبب ئی علم وؤ.«وَعَلَّمَکَ مَالَمْ تَعْلَمَ وَکَانَ فَضْلَ اللهِ عَلَيْکَ عَظِيْماً»

یادونه:لکه څرنګه چی دعقل لپاره علم ضروری او لازمی وو همدارنګه دعلم لپاره عمل ضروري دي.

دریم ـ عمل:څرنګه چی په علم سره عمل ونه شی دهغه مثال د سپي دی.ارشاد ربانی دی:«فَمَثَلُهٗ کَمَثَلِ الْکَلْبِ» هغه عالم چی په علم سره عمل ونه کړی مثال ئي دسپي دي.ارشاد ربانی دی:«کَمَثَلِ الْحِمَارِيَحْمِلُ اَسْفَارًا» په علم چی عمل نه وی شوی دا داسی مثال لری لکه څراغ چی ډک کړی او روښانه ئي نه کړی.ډک څراغ فایده نه لری ترڅوچي روښانه شوی نه وی.علامه ابن سیرین«رح»ته یوسړی خوب بیان کړی.چی وموليدل چی دخنزیر«خوک»په غاړه ملغلری ور کوم.ابن سیرین«رح»ورته وویل چی ونااهل انسانانو ته علم مه ورښیه.ځکه علم دقدر او عزت شئ دی. نو بی قدره او بی عزته خلکو ته مه ورکوه.

یادونه: څرنګه چی دعلم سره عمل ضروری وو همدارنګه دعمل سره اخلاص هم ضروری دی.

څلورم ـ اخلاص:حضرت جبرائیل«ع»د حضرت محمد«ص»څخه پوښتنه وکړه«مَاالْاِحْسَانُ قَالَ اَنْ تَعْبُدْ رَبَّکَ کَاَنَّکَ تَرَاهُ فَاِنْ لَّمْ تَکُنْ تَرَاهُ فَاِنَّهُ يَرَاکَ» ژباړه: اخلاص څه شی دی؟ نبی کریم«ص»ورته وفرمائل دخدای«ج»عبادت کوه په داسی طریقه لکه ته چی خدای وینی که ته خدای«ج»نه وینی خدای«ج»خو تا ويني.داخلاص په ضریعه کله انسان هغه ځای ته ورسیږی چی پیرانان نه شی رسیدلای.په قرآن عظیم الشان کی واقعه ده د«آصف بن برخیا»په نامه.کوم وخت چی حضرت سلیمان«ع»د بلقیس تخت راوړي نو خپل ممبران د اسمبلي يي راوغوښتل ورته وویل:«اَيُّکُمْ يَاْتِيْنِیْ بِعَرْشِهَا قَبْلَ اَنْ يَّاْ تُوْنِيْ مُسْلِمِيْنَ»ژباړه: په تاسو کی څوک شته چی ماته د بلقیس تخت دهغه د را رسیدو څخه وړاندي راوړي؟ «قَالَ عِفْرِيْتٌ مِنْ الْجُنَّ»دپیرانانو مشر

وويل:«اَنَاءَتِيْکَ بِهِ قَبْلَ اَنْ تَقُوْمَ مِمَقَامِکَ»ژباړه: زه درته راوړم مخکی تر دې چې ته له خپله ځایه ولاړشې. حضرت سلیمان«ع»ورته وویل دا ډیر وخت دی.تر دې ورانـدې ئې څوک راوړې شی ؟ «قَالَ الَّذِیْ عِنْدَهٗ عِلْمٌ مِنَ الکِتَابِ» ژباړه:وویل هغه چا سره چې دکتاب علم وی.آصف بن برخیا وویل:«آنَاء اِلَیْکَ بِهِ قَبْلَ اَنْ یَرْ تَدَّاِلَیْکَ طَرْفُکَ»ژباړه: زه به ئې دسترګو د رپ څخه مخکی راوړم.«فَلَمَّا رَآهُ مُسْتَقِرَّ عِنْدَهٗ قَالَ هـذا مِنْ فَضْلِ رَبِّیّ»د عفریت غوندی پیری ناکام شو او د آصف بن برخیا غوندی انسان بریالی شو دا د اخلاص برکت ؤ. پیغمبر«ص»او حضرت ابوبکرصدیق«رض»دثور په غار کی وؤ.چې کفار راغلو دغار خولی ته ابوبکرصدیق«رض»وویل یا رسول الله که دوی خپلو پښو ته وګوری نو موږ به ووینی.پیغمبر«ص»ورته وویل«لَاتَحْزَنْ اِنَّ اللهَ مَعَنَا»ژباړه: ته مه غمجن کیږه الله«ج»زموږ سره دی.دې ته وائی اخلاص.

یادونه: لکه څرنګه چې د عمل سره اخلاص ضروری ؤ.همدارنګه د اخلاص سره اَدَبْ هم ضروری او لازمی دی.

پنځم ـ آداب: که په انسان کی دعلم کمی وی نو هغه کمی په آداب سره پوره کیږی.خو د آداب کمی په علم سره نه شي پوره کیدای.سوء آداب ډیر خطرناک عمل دی.ځکه د سوء آداب او شرک په وجه انسان کړی اعمال حبطه او له منځه ځي.امام ربانی مجددالف ثانی فرمائي زه د احادیثو په لیکلو اخته وم.قلم کار پریښود او نه چلیده.ما قلم پر خپله ګوته ووهی.تر څوکار شروع کړی. هغه رنګ زما پر ګوته پریوت. په دې حالت کی زه د تقاضأ لپاره بیت الخلاء ته ولاړم. کله چې زه هلته کیناستم ما هغه د قلم رنګ پر ګوته ولیده فکر راسره پیداشو که ته تقاضأ وکړی بیا لاس پریمنځی نو هغه د قلم رنګ به دهغه ګنده اوبو سره یو ځای شی. نو دا د آداب خلاف کار دی نو زه را ولاړشوم لاس می پریمنځی او بیا می هغه حاجت پر ځای کړ.نو وروسته راته الهام وشو چې د الله«ج»د طرف پر تا د جهنم اور حرام شو.دا زیری او بلندی د آداب برکت وؤ.چې هغه ئې د جهنم څخه خلاص کړی.د امام مالک صاحب په زمانه کی ډیر ظالم،جابر او فاسق سړی

ؤؤ.چې یوه ورځ امام مالک صاحب پر واله ناست دی اودس کوی.او هغه ظالم کس د والي په لوړ سر کې ناست دی اودس کوی.پدی وخت کې دغه ظالم کس ته فکر ور پیداشو چې د وخت امام زما څخه کښته اودس کوی او زه ئي لوړ تازه کوم نو دغه زما اوبه پر هغه امام ور ځې.نو دا کار بې آدبي ده.او هغه نفر را ولاړ شو او د امام صاحب څخه کښته اودس تازه کړی.څو وخت وروسته دغه ظالم کس وفات شو.د هغه وخت ولی او بزرګ خوب ولیده چې دغه ظالم کس په جنت کې ګرځی.هغه بزرګ پوښتنه تری وکړه چې ته خو داسي ظالم وی ته دلته په جنت کې څه کوی؟هغه ظالم کس ورته وویل یوه ورځ ما ددین په خاطر دعالم آداب وکړی.الله«ج»دهغه آداب په بدله کې ماته جنت راکړی.حضرت موسي سره د «۷۰۰۰۰» اویا زرو جادوګرو مقابله وه.جادوګران سره را ټول شول مشوره ئي وکړه چې دموسی«ع»سره به څه چل کوی.پدی وخت کې یو زاړه او بوډا جادوګر ودوېي ته وویل د موسی«ع»سره آداب وکړی تاسو ته به ګټه ورسوی.دوی وویل څنګه آداب ئي وکړو.هغه بوډا ورته وویل لومړی د حضرت موسی«ع»څخه اجازه واخلی چې ته لومړی لوبه پیل کوی او که ئي موږ پیل کړو.دوی هم داسي وکړل.حضرت موسی«ع»ورته وویل **«بَلْ اَنْتُمْ مُلْقُوْنَ »**تاسوئي پیل کړی.ددغه آداب په وجه هغه«۷۰۰۰۰»اویازرو جادوګرانو ته الله«ج»ایمان ورپه نصیب کړی.چې پر سجده پریوتل او په جنت کې خپل ځایونه ولیدل.

یوه حیرانوونکی واقعه:یو لیک لیکوونکی ؤؤ.چې قرآن پاک به ئي لیکلو هغه خپله مشاهده بیانوی او لیکی چې مابه کله قرآن مجید لیکه نوهر ځل چې به ما قلم را او چتوؤ نو یو نه یو مچ به د قلم پر هغه رنګ باندی کیناستو ما شپیته«۶۰»قرآن شریفونه لیکلی دی په دغه ټولو قرآن شریفونو کې به دغه مچ راتلو او ددغه قلم پر رنګ به کیناستلو د ښبنولو لپاره او هغه به ئي ښبنل.څو کوم وخت به ما دغه آیات لیکلی **«وَلَاتَقْرَبُوْمَالَ الْيَتِيْمِ»**ژباړه:د یتمانو مال ته مه نژدی کیږی.په دغه شپیته«۶۰»قرآن شریفونو کې یو ځل هم نه دي راغلی چې پر دغه رنګ باندی کښیني.او هغه وښبني.دا د الله«ج»حکم دی چې

یو مچ غوندی کوچنی موجود ئي هم آداب کوی.اوهغه رنګ ښښل نه خوښوی.په داسی حال کی چی دغه حکم دانسان لپاره دی او انسان ته هغه حکم شویدی.اوهغه مچ لپاره نه دی.نو آداب دانسان لپاره ډیر مهم او اړین دی.ځکه داسلام ستر پیغمبرحضرت محمد«ص»فرمائلي«بُعِثْتُ لِاُتَمِّمَ مَكَارِمُ الْاَخْلَاقِ»ژباړه:زه ددي لپاره رالیږل شوی یم.چی خلګو ته اخلاق ور وښیم.ځکه دا شرعی مسئله ده چی په سوئ آداب سره دانسان د سلو«۱۰۰»کالو کړیي عبادت حبطه او له منځه ځي.دغه پنځه ذکر شوی شیان(عقل،علم،عمل،اخلاص او آداب)چی په کوم انسان کی موجود اویو ځای شی.په هغه انسان کی یو طاقت موجود شی چی ددغه انسان څخه د صحابه کرامو«رض»په شان انسان جوړشی.نوهر یو دیو تولنی او هیواد لپاره په شان د حضرت عمرفاروق«رض»وی.چی حکم ئي پرځمکه،سمندرونو،بادونو او هواء باندی جاری او تطبیق کیږی.

۱ــ دحضرت عمر«رض»حکم پر هواءباندی: یو ورځ عمرفاروق«رض»پر ممبر ولاړ وؤ وفرمائل:«يَاسَارِيَةَالْجَبَلُ»ژباړه:اي ساریه دغره خواته پام کوه.هواءدهغه پیغام دژبی څخه واخیستلو اودهغه لښکر امیر ته ئي ورساوه.

۲ــ پر اور حکم: یو وخت دمدینی منوری څخه بهر اور لګیدلی ؤ.هغه اور دمدینی منوری طرف ته دنږدی کیدو په حال کی ؤ.حضرت عمر«رض»یو صحابی ته خادر«پټو»ورکړی اوحکم ئي ورته وکړی چی اور خپل ځای ته ورسوه.هغه صحابی په هغه پټو«څادر»هغه اور واهه او اور ئي خپل ځای ته ورساوه.

۳ــ پرځمکه حکم:یو وخت په مدینی منوری باندی زلزله راغله حضرت عمر«رض»پرځمکه دُوره و وهله او ورته وویل اې ځمکی ته ولې ښوریږ«حرکت کوی»آیاحضرت عمر ستا دپاسه عدل نه دی کړی! دځمکی ښوریدل فوراً بند شو.او دقیامت تر ورځی به بیا په مدینه منوره زلزله رانه شی.

۴ــ پــر اوبــو حــکم: حضرـت عمرفــاروق«رض»تــه یــوورځ دمصرــ والــي عمــرابن العــاص«رض»یولیــک ولیکــی پــه لیــک کی لــیکل شــوی وؤ:چــی ای امیرالمـؤمنین صـاحب دنیـل سیند هـرکال داوبـو دجـریان سـاتلو لپـاره یـوه حلیـه داره ځوانه جینکـی غواړی.حضرـت عمر«رض»دلیک پـه جـواب کی لیـک ورتـه ورکـړی چـی دغـه لیـک پـه نیـل کښـي واچـوه پـه لیـک کی لـیکل شـوی وؤ:آي نـیله کـه تـه دالله«ج»پـه حـکم سره چلیـږې نـو زه پـر ځمکـه دالله«ج»خلیفـه یم.زه درتـه وایم وچلیږه او کـه پـه خپله خوښـه چلیـږي بیـا نـو ودرېږه.کلـه چـی عمرابن العـاص دامیرالمؤمنین لیـک پـه نیـل کی واچـاوه نیـل تـر اوسـه او حـتی تـر قیامـت تـر ورځـی بـه ډک روان وی.او تاریخ لیکلی دی چـی د قیامـت تـر ورځـی بـه نـه زیاتیـږی نـه بـه کمیـږی او نـه بـه سرکشـی کـوی.حضرـت سـلمان فـارسی«رض»تـه میلمـه راغـلی هغـه دکوره ورتـه را ووت هوسـی تـه ئې اشـاره وکـړه هغـه ورتـه راغـله میلمـه تعجب وکـړی سـلمان فـارسی ورته وویـل کلـه چی انسـان دخدای«ج»تابع شي نو ټـول مخلوق بیـا دهغـه انسـان تابع کیـږی.

تمت باالخیر

دتألیف کوونکي مطالبه او غوښتنه

زمــــادټولو مســــلمانانوڅخه داهــــیله او امیــــد دی.چــــی دغــــه پنځــــه شــــیانو څخــــه کارواخلی.دهغـه لپـاره بـه آمـن او آمـان وی هغـه بـه خـوښ خوشحـاله وی.ددیـن او دنیـا کامیـایَ بـه ولری.غلامـی بـه نـه وی آزاده آزادی بـه وی.دټولـو انسـانانو بریالیتـوب پـه دیـن کیدی.ځکـه دا زمـوږ عقیـده ده.چـی یـوداسی ورځ راتلـوونکي ده. چـی ددې نـړی سـامان آلات او وسـائل چـی پـه نـړی کی ورڅخـه کار اخیسـتل کیږی.فـانی او له منځه به ځي. یعنی حضرت عیسی«ع»به راکښته کیږی.

والسلام علی من اتبع الهداء

الحاج مولوی حبیب الله«معروفی»

آداب اخلاص عمل علم عقل

بريالي انسان

Progenitor : Alhaj Mowlawe Habibullah "Maroofi"